

המציאות, אומרים, עולה על כל דמיון, כל כך נכון... לעיתים, מוצא אני את עצמי אוחז סיפור ודאי, אמיתי ואמין, סיפור שהתרחש במציאות; אבל אני יודע בבירור כי אם על סיפור זה יבוסס סרט או ספר, קו מרכזי שיעבור כחוט השני בביקורות עליו יהיה: "**הסיפור דמיוני מידי, לא אמין...**"

כך בדיוק, וגבירותי ורבותי, כך עלה בגורלו של סיפור גילוי המגילות הגנוזות. בסיפור מופלא זה כרוכות זו בזו תקופות היסטוריה שונות ונוצרת דרמה אחת גדולה: הדרמה של גילוי המגילות הגנוזות.

מהו תוכן של המגילות? מי כתב אותן? ובכלל- היכן הן היום? על כך ועוד יותר, נדבר בסיור זה.

גיליון של המגילות

סיפור גילוי המגילות השתרע על פני מספר עשורים ונע במרחבן של מספר יבשות. אביא לפניכם תקציר מאוד מצומצם שלו (ואני ממליץ לקרוא את הסיפור במלואו, כפי שהוא מתואר על ידי שלמה שבה.)

מוחמד א דיב הרועה הבדואי, איבד עז.

האיש לא העריך כי אובדן העז יביא לשרשרת אירועים שבזכותם יתגלה אחד הממצאים הארכיאולוגיים החשובים ביותר מאז ומעולם !!!

בשעות הבוקר, הטרידה את מוחמד העובדה שהעז איננה. תוך כדי חיפושים אחריה, מצא את העז במערה, במצוק מעל נחל קומראן. כשהבחין שאינו יכול להיכנס למערה, זרק אבן פנימה, בניסיון להבריח העז. האבן השמיעה צליל שבר. מוחמד ניסה להיכנס, אך היה חשוך מידי במערה. מוחמד וחברים חזרו עם פנסים. להפתעתם, הם מצאו כדי חרס. באחד הכדים, ראו מגילות. 7 מן הכדים נלקחו לבית לחם, ונמכרו לסוחר עתיקות. (חפירות ארכיאולוגיות שבוצעו מאוחר יותר גילו מגילות נוספות.)

בנובמבר 1947, קיבל לידי **פרופ' ליפא סוקניק**, (אביו של **יגאל ידן**) פיסת קלף מידיד ארמני. סופר לו כי בדואים מצאו מגילות קלף שהועברו **לבית לחם** לידיו של סנדלר בשם **קנדו**, על מנת שיעשה מהם נעלים. בגלל המצב הביטחוני, ערב ההצבעה באו"ם, 28.11.1947 הוא מהסס האם לנסוע לבית לחם. אל חדרו נכנס בנו, **יגאל ידן**, וגם הוא מתחבט ונופלת ההחלטה לא לנסוע. מאחר וההצבעה נדחתה ביום, מחליט פרופ' סוקניק, לנסוע בכל זאת. היה זה יום שבת, והפרופסור עלה על אוטובוס והגיע לבית לחם. תמורת **35 לירות ארצישראליות** שניתנו לו על-ידי ד"ר מגנס, נשיא האוניברסיטה העברית, רכש פרופסור סוקניק שלוש מתוך שבע מגילות שהוצגו לפניו (זכרו סכום זה)- חלק מספר ישעיהו, ספר ההודיות ומגילת מלחמת בני אור בבני חושך. הוא בדק את מגילות הקלף, קרא טקסט בעברית עתיק של מלחמת בני אור בבני חושך וטקסטים מקראיים והתרגש מאוד! לימים סיפר כי באוזניו שמע ברדיו את ההצבעה באו"ם ובעיניו ראה טקסטים מן המקרא...
לאחר ההצבעה, שמחה ברחובות ירושלים. סוקניק שירד אף הוא לחגוג, פגש במקרה עמית מן האוניברסיטה וסיפר לו שמצא את הטקסט המקראי העתיק ביותר שהתגלה אי פעם(עד אז הטקסט העתיק ביותר היה "**כתר ארם צובא**", כתב הצעיר באלף שנים מהמגילות). עמיתו לעג לו: "**נו באמת, בדיוק היום? ... במקרה? ... מצאת את הטקסט המקראי העתיק ביותר?! יידי...**"

ובכל זאת - כיצד ניתן להסביר כי ביום ההכרה במדינת ישראל, נמצא הטקסט העתיק ביותר של המקרא?!

טקסט הכתוב בשפה העברית שכול ילד צבר יכול לקרא אותה היום, אלפיים שנים ויותר לאחר כתיבתו? גם תופעה זו, מכובדי, ייחודית לעברית ואין דומה לה באף שפה או מקום אחר.

ב-1948 קיבל סוקניק הודעה נוספת- בידי **אב הכנסייה האשורית בירושלים** ארבע מגילות. סוקניק הסיק שהיו שבע מגילות והוא פוגש באיש בימק"א. אבל נדרש כסף נוסף. **הסורים (אשורים)** רצו להעביר המגילות לאמריקאים, אך העסקה לא הושלמה. **יגאל ידן**, ששהה בארה"ב, קרא בוול-סטריט ז'ורנל שמציעים למכירה ארבע מגילות. ידן גייס כסף בארה"ב, והמגילות נרכשו. ידן שמע שישנה עוד מגילה אחת, בבית לחם. הוא גייס כסף, אך לא קיבל מגילה. הבדואים, הבינו שיש כאן עניין כלכלי, חפרו בכל המדבר וקיבלו כסף. העולם הנוצרי ייצר דרישה למגילות הירדנים מינו קבוצת כמרים ארכיאולוגיים, שחפרו כאן. הבדואים, שרצו למקסם את רווחיהם, חתכו את המגילות לחתיכות כדי לקבל יותר כסף. האוצרות הלכו **למוזיאון רוקפלר**.

בשנת **1956**, הבדואים מצאו (וזו הייתה הפעם האחרונה בה נמצאה מגילה) מגילה מיוחדת שלמה! **קנדו**, שהפך מסנדלר לסוחר עתיקות, הציע אותה ליגאל ידין (דרך צד שלישי) תמורת **מיליון דולר** (זוכרים בכמה נרכשו שלושת המגילות הראשונות). יגאל ידין העביר עשרת אלפים דולר כמקדמה וניסה להוריד מחיר. **קנדו** הסתיר את המגילה במרתף ביתו. למרבה הצער, ניזוקה המגילה במשך אחת עשרה השנים שהוסתרה שם, יותר מאשר באלפי השנים בהן הייתה טמונה במערה במדבר יהודה.

1967, שחרור ירושלים. צנחנים לנו במבנה מוזיאון רוקפלר. אחד החיילים שקיבל חופש לרגל לידת בנו, נסע ליגאל ידין וסיפר לו מה ראה שם. כל החומר היה בידינו, פרט **למגילת הנחושת**, שהייתה בתצוגה בעמאן. **ומה באשר למגילה השמינית?** ידין שלח צבא לבית לחם. החיילים מצאו את הסוחר, הורו לו למכור את המגילה, אך במחיר שהם יקבעו... בידיים רועדות, הוציא הסוחר מן המחבוא, מתחת לבלטות, את המגילה שניזוקה. **אורך המגילה היה 10 מטרים! זוהי "מגילת המקדש"**, בה האיסיים תיארו את בית המקדש העתידי.

איך אפשר לא להתרגש כאשר יום לאחר שהצנחנים הודיעו: "הר הבית בידינו" נמסרה מגילת המקדש!?

מגילות ים המלח נמצאו במערות מוסתרות בקרבת שרידי היישוב **קומראן**. בקירות המערות חצובים מעין מדפים, דבר המחזק את ההשערה שהן שימשו כספריות-קבע לחכמי הקהילה, והוסתרו שם בזמן המרד הגדול.

קומראן

תוכן המגילות וחשיבותן

באמצעות בדיקת פחמן וניתוח טקסטואלי, נקבע כי המגילות נכתבו במאה השנייה והראשונה לפני הספירה. טקסט מרכזי נוסף הוא **מגילת הנחושת** שהזכרנו, שנתגלתה בשנת 1952 במערה ליד קיבוץ קלייה. במגילה זו פורט תוכנו של אוצר שהוחבא באדמה, אך לא מיקומו. זהו טקסט חריג; אין זו יצירה ספרותית, אלא רשימת חפצים ומראי מקום. המגילה נשלחה למומחים במנצ'סטר, שבאנגליה כדי שיפתחו אותה. התהליך נמשך ארבע שנים. במגילה רשימה של **63 אתרים** במדבר יהודה, בין ירושלים לים המלח, בהם הוסתרו אוצרות עם הוראות מדויקות: **"באמת המים שבסכרה (שמה המוסלמי של קומראן) תחפור ותמצא כסף וזהב"**. הרשימה מזכירה את **אוצרות בית המקדש, ככרות זהב**. שווי האוצרות מוערך במאות מיליוני דולרים. אם משקללים כמויות הכסף והזהב המצויים ברשימה, מדובר ב-**120 טון!** הקדמונים, אם כן, השאירו הוראות מדויקות לחיפוש מטמון. השטח בעת ההיא היה ירדני. כששמע חוסיין את הסיפור, הוא סגר את השטח ונתן לארכיאולוגים שלו לחפש את האוצר. הם לא מצאו דבר.

בשנת 1967 היו כל המגילות הגנוזות, למעט מגילת הנחושת, מצויות במוזיאון רוקפלר בירושלים ולכן הגיעו לידי ישראל. מגילת הנחושת שהועברה לירדן לניקוי, מצויה במוזיאון **ברבת עמון** עד היום.

פסח בר אדון ראה ליד קלי"ה מערה עם 2 פתחים ועמוד באמצע, הפונה מזרחה, בדיוק כמתואר במגילת הנחשת. פסח פנה לחפור בה, אך לא מצא דבר.

המסתורין שבמגילת הנחשת ממשיך לרתק את העולם.

אוונגליסט נוצרי, וונדל ג'ונס, הממשיך לכת בני נוח, מחפש אחר האוצר כבר 30 שנה. האיש, ששניים מילדיו התגיירו והוא עצמו מתגורר בעין ורד איננו מחפש זהב ואף לא כסף... האיש מחפש- לא פחות ולא יותר- את ארון הברית. וונדל, במידה רבה, הוא אביו הרוחני של אינדיאנה ג'ונס.

היכל הספר

המתעניין במגילות ובכת ים המלח ראוי לו שיצרף לביקור בקומראן גם ביקור ב"היכל הספר" שבמוזיאון ישראל בירושלים. כמעט כל המגילות הגנוזות, ובכלל זה רבבות קטעים, הם באפוטרופסות היכל הספר. לקהל מוצגות המגילות ה"בריאיות" וכן תעודות מימי מרד בר-כוכבא: מכתבים של בר-כוכבא, חלק מן הארכיון של בבתא (על גברת מרשימה זו אולי ארחיב בהזדמנות) וגם חפצים שנתגלו על יד אותן תעודות. מיזוג אוויר, בקרת לחות, בקרת אור ועוד - יוצרים תנאים מתאימים לשימורם של מוצגים רגישים אלה, תנאים שבמידה רבה דומים לאלו ששררו במערות אחסונם המקוריות.

היכל הספר תוכנן בידי שני אדריכלים אמריקאים, פרדריק קיסלר ואמנד ברטוס. זהו המוזיאון הראשון בעולם שתוכנן כמבנה תת-קרקעי. המבנה נועד להשרות על המבקר הרגשה של ביקור במערה. הבניין תת קרקעי, אין בו חלונות והכיפה הלבנה והרכה עומדת על רקע הקיר השחור הקשוח. השילוב מסמל את השניות (הדואליזם) האופיינית לקומראן - האור מול החושך.

המגילות

המגילות שנמצאו מתחלקות ל-3 קבוצות:

1. מגילות מקראיות
2. מגילות כיתתיות
3. מגילות של כתבי יד אחרים

- מגילות מקראיות - ספר התנ"ך שיש בידנו, בבית הנוסך, הוא מהמאה העשירית לספירה. זוהי הפעם הראשונה מאז ימי הביניים שאנו מוצאים כתבי יד בהם מופיעים הספרים מספר בראשית ועד ספר דברי הימים, לבד ממגילת רות וספר נחמיה. קיימים הבדלים קטנים בין הטקסט הנמצא בידנו לבין זה שנימצא כאן; לפעמים ההבדל הוא רק במילה או באות.

- מגילות כיתתיות – מגילה נקראת בשם "פשר" כשהיא עוסקת בפרוש; חכמי התקופה עסקו בפירושו של חומר רב.

- כתבי יד אחרים -

"מגילות היהודיות" – מגילות הדומות לספר תהילים. מגילה נוספת היא מלחמת בני אור בבני חושך בה מתוארת מלחמה בין האיסיים, "בני האור", לבין יתר העם, "בני החושך". המלחמה נמשכת ארבעים שנה,

"שרך יחד" - במגילה כתובים דברים באשר להתנהלות הקהילה, כולל ענישה; למשל- המקלל, מורחק מן החברה ל 3 חודשים, כשבתנאי המידבר למעשה מדובר בגזר דין מוות. אם כך, המגילה היא ספר החוקים של אותה קהילה.

קומראן וכת ים המלח

זמן לא רב אחרי שנתגלו המגילות, מצאו החוקרים שראוי לחפור החורבה הסמוכה למערות; חורבה זו, ח'רבת קומראן, נראה היה שיש לה שייכות לבעלי המגילות. ואכן, כך הסתבר בחפירות.

בקומראן התקיימו מספר תקופות ישוב אבל החשובה שבהן היא **תקופת הבית השני**.

מדובר בתקופה החשובה ביותר בקיומו של האתר. הוקמו כאן מבני ציבור - אולם אוכל ציבורי, חדרי לימוד וכתביה, מבני מנהלה ומשק, מחסנים, בתי מלאכה, דירים ורפתות ועוד. סמוך למבנים, ממזרח, נמצא בית קברות ענקי, ובו יותר מאלף קברים. המקום גדול מדי לישוב בגודלו של קומראן, ומכך מסיקים החוקרים שכאן נקברו שוכני סוכות ואוהלים שהתגוררו סביב מבני הקבע. בקומראן עצמה כמעט ואין מבני מגורים.

האיסיים שכנראה התגוררו כאן, היו קבוצה יהודית סגפנית מתקופת בית שני. מקור הקבוצה בזמן בית חשמונאי במגילות ים המלח נחשפו לראשונה אורח חייהם, הגותם ותפיסתם הרעיונית של בני הכת שחיו באזור ים המלח באותה תקופה ומכונים "כת היחד" או "כת מדבר יהודה". חוקרים רבים מזהים כת זו כקבוצת איסיים, אולם חלק מהמחקר המודרני מטיל ספק בדבר זיהוי זה, האיסיים תוארו על ידי פלביוס קאדיאליסטיים - חבורה העוזבת את הבלי העולם הזה, מתעלה מעל לעולם החומרי, מגיעה להכרה מיסטית, ומוותרת על חיי המותרות. הם נהגו, כמו כן, להשתתף ברכושם - בדומה לרעיון הקיבוץ המודרני ואף האמינו בעולם הבא ובבית המקדש. יחד עם זאת, הם לא הקריבו קורבן בבית המקדש, אלא בעצמם.

ממצאי מגילות ים המלח מציגים אידיאלים שונים במקצת מאלו שתארו ההיסטוריונים - בקרב כת שחיה במדבר יהודה. חברי הקבוצה הוציאו את עצמם מעם ישראל ויצרו הגות דואליסטית המחלקת את האנושות לשני מחנות נבדלים: "בני האור" - אנשיהם - ולעומתם שאר ישראל ואומות העולם - "בני החושך". הם ראו את שאר ישראל כחוטאים ורק את עצמם כמקיימי המצוות. כתביהם מציגים את חברי הקבוצה כעוזבים את החברה לאו דווקא מתוך פציפיזם, כפי שתואר, אלא כהכנה למלחמת שמד של העולם, מהפכה עולמית שלאחריה הם יהוו את הגרעין ואת העילית של ישראל. אסור היה להם לקבל מתנות מן העולם החיצוני או לתת מתנות לקרוביהם בלי אישור הממונים וכל אדם שנכנס לחברתם צריך היה למסור את כל הונו. כמו-כן, ההיסטוריונים סיפרו שהאיסיים התנזרו מנשים- אין הם מכניסים נשים לביתם.

החיים שלהם היו מתנהלים ע"פ ה"סרך היחד" - תקנון היחיד; קמים בבוקר, מתפללים לכיוון מזרח. עובדים 5 שעות כל אחד בעבודתו, לאחר מיכן רוחצים עצמם ונכנסים למקווה ומטהרים את עצמם, לובשים בגדים לבנים ואוכלים ביחד בחדר אוכל תבשיל ופת אחת כאשר הכהן, מתפלל לפני הארוחה וגם אחריה. לאחר מכן חוזרים לעבודה עד הערב.

הכת והנצרות

לכת הייתה גם, ככל הנראה, השפעה רבה על יסוד דת הנצרות. יש הטוענים כי ישו הנוצרי השתייך לכת תקופה מסוימת והושפע ממנה. כנראה שיוחנן המטביל, מורו של ישו, היה מקורב מאוד לרעיונותיהם והחשיבות הגדולה שניתנה לטבילה אצל הנוצרים מיוחסת למנהגי טהרה שנקטו בני הכת.

בית הערבה

בסוף המאה ה-19 נעשה הניסיון הראשון להתיישבות יהודית באזור צפון ים המלח. חברת "פתח תקווה" הייתה אמורה לבצע ההתיישבות, אך משלא התקבל זיכיון מהסולטאן הטורקי - יוסדה המושבה במלאבס, שם מומש חזון "והיה עמק עכור לפתח תקווה".

מפעל האשלג הוקם על ידי **נובומייסקי** - מהנדס מכרות מסיביר. ע"פ הספר הלבן אסור היה להקים ישובים. "כפר העבודה למפעל האשלג", היה מסווה להקמת הקיבוץ. באצטלת "חוזה חקלאית" המיועדת לספק מזון לפועלי מפעל האשלג, הוקם קיבוץ **בית הערבה**. חיבור מושלם בין **קפיטליסט** מושלם (**נובומייסקי**) ל**סוציאליסט** מושלם (**יהודה אלמוג**)... בית הערבה של היום הוא קיבוץ בצפון ים-המלח סמוך ליריחו. הוקם ב-**1939** על ידי חלוצי תנועות הנוער ופליטים מאירופה. ננטש בשנת **1948** כחלק מהסכמי שביתת הנשק עם הממלכה ההאשמית הירדנית. עם נטישתו עברו מעט מאנשיו למפעלי המלח בסדום (שהיו נצורים), אך רוב אנשיו פונו לקיבוץ **שפיים** ולאחר מכן יסדו שני קבוצים בגליל המערבי: **כברי** ו-**גשר-הזיו**. בשנת **1980** הוקם "בית הערבה" מחדש כהיאחזות נח"ל, אוזרח בשנת **1986**, ובשנת **2000** עבר למיקומו החדש, **5** ק"מ מערבה.

בית הערבה

מילים: ח.חפר וע.קין .

אני זוכר את בית הערבה,
פיסת מדבר צרובה בארץ חרבה,
ירדן זורם שקט כמו חלום
יום המלח מת, מכאן ועד לסדום.
המדבר כיסה אותה
באבק לבן ורך,
עץ ירוק בארץ חרבה,
איך נשכח את בית-הערבה.

אני זוכר את ים המלח שם,
המים הכבדים, גלים בלחשם.
אסדת אשלג לוחטת מן החום
וכל הנצורים –
עוברים את ים המוות לסדום.
המדבר כיסה אותה...

טסים להודו

בסוף שנות ה-30, קמה חברת "קלייה" (קליום) כדי לממש את הפוטנציאל התיירותי. **קורט לוי**, יקה מנהרייה, הקים את מלון **לידו**. מיקומו היה כקילומטר מדרום לצומת והוא נהרס ברבות השנים. הבריטים חיפשו דרך קצרה להודו, ומצאו פיתרון: בחוף מלון זה נחתו מטוסים ימיים בריטיים בדרכם מאנגליה להודו. נפגשו כאן שייכים מירדן, עשירי ירושלים וקצינים בריטיים. בסוף שנות ה-60 של המאה ה-20 הוקם מבנה חדש על הלידו הישן. המלון כשל.

עין פשחה-עיינות צוקים

המקום מזוהה כחוה חקלאית הרודיאנית שפעלה בתקופת ימי בית שני, מתקופת החשמונאים (130 לפסה"נ) ועד לימי המרד הגדול וחורבן בית המקדש (70 לספירה). חווה זו הייתה חלק מההתיישבות המבודדת שהתפרסה לאורך חוף ים המלח, מקומראן ועד עין גדי. על פי ההנחה היו אנשי החווה חלק מכת קומראן, כותבי המגילות הגנוזות. אנשי החווה התמחו בייצור שמן האפרסמון ונראה כי גידלו במקום תמרים וייצרו את "דבש התמרים" המיוחד שפרסם את אזור יריחו. יוסף בן-מתתיהו (יוספוס פלביוס), בן המאה הראשונה לספירה, סיפר כי שתילי צמח האפרסמון הגיע ליהודה כמתנה של מלכת שבא לשלמה המלך. האפרסמון היה ידוע כבושם בעל ערך רב באותה תקופה, וערכו היה שווה-ערך לזהב. למעשה, הבושם היה המוצר היוקרתי ביותר של ממלכת יהודה בתקופת בית שני; הוא נמכר בכל השווקים של האימפריה הרומית, ושימש גם לצורכי מרפא, חיטוי והבערת קטורת.

עינות צוקים - "כי באו שמה המים האלה וירפאו וחי כל אשר יבוא שמה הנחל. והיה עמדו עליו דוגים מעין גדי ועד עין עגלים משטוח לחרמים יהיו למינה תהיה דגתם כדגת הים הגדול רבה מאוד" (יחזקאל מז, ט). בחזונו מתאר יחזקאל את פרץ המים הזורמים ממזרח לירושלים וממתיקים את שוליו המערביים של ים המלח. "עין עגלים" הנזכרת בחזון זה היא עינות צוקים של ימינו. בין הכחול העמוק של הים וגוני החום של מצוק ההעתקים, מצויה רצועה ירוקה רעננה, משופעת בפלגי מים מתוקים ובמגוון חי וצומח. אורך הרצועה ארבעה ק"מ ורוחבה משתנה בהתאם לתנודות המים ולנסיגת קו החוף בים המלח

עינות צוקים

סיפור דוד ושאל בעין גדי

דוד נמלט ממדבר זיף לעין גדי, אך באים אנשים ומגלים לשאל את מקום מחבואו של דוד. שאל יורד בראש שלושת אלפים איש למדבר. הוא מגיע למערה שבעומקה נמצאים דוד ואנשיו ומבלי להבחין בהם עוצר בפתחה לסוך את רגליו. אנשי דוד אומרים לו כי אלוהים נתן בידו את שאל, היינו, זה האות שעליו לצאת ולהורגו. דוד מתגנב וחותר את כנף בגדו של שאל, אך אינו מוכן להרוג אותו. שאל יוצא מן המערה ואז פונה אליו דוד ממקום מסתור ואומר: "למה תשמע את דברי אדם לאמר: הנה דוד מבקש רעתך?" כלומר, מדוע אתה מאזין למשמיצים אותי כקושר עליך? דוד פונה לשאל בשם "אבי", מציג את כנף מעילו של שאל ואומר כי יכול היה להרגו על נקלה, אך לא עשה זאת. הוא תוהה שוב מדוע רודף אחריו שאל, שהרי אינו חשוב כלל: "אתרי מי יצא מלך ישראל?", הוא שואל, "אתרי מי אתה רודף? אתרי קלב מת! אתרי פרעש אהד!" שאל מזהה את קולו של דוד, קורא לו "בני", פורץ בבכי ואחר-כך מצהיר "צדיק אתה ממני...ועתה הנה ידעתי כי מלך תמלוך וקמה בידך ממלכת ישראל" ומשביע אותו שלא ישמיד את זרעו אחרי שיהפוך למלך.

שני פרקים לאחר אירוע זה, אירוע דומה מאוד.

1. בשני הסיפורים לוקח דוד דבר מה משאל:

ויכרת את כנף המעיל אשר לשאל בלט (כ"ד, ד);

ויקח דוד את החנית ואת צפחת המים מראשתי שאל (כ"ו, יב).

כפילות זו דורשת הסבר על פי המדרש, לאחר המעשה הראשון טענו גיבורי שאל כי לא מצדקתו נמנע דוד מלפגוע בשאל, כי אם מפחד אנשיו של שאל, ולכן שב שאל לרדוף אחרי דוד; לעומת זאת, בניסיון השני, בו הצליח דוד לקחת את החנית ואת הצפחת מלב מחנה שאל מבלי שאיש יבחין בכך, שוב לא ניתן היה לטעון כלפיו כי לא נהג בצדקות.

אבל קיים הסבר אחר, אותו אני מבכר; לפי הסבר זה, בפרק כ"ד דוד מתנהג בכוחניות ובלעג כלפי שאל המלך בכך שקורע את כנף מעילו, צעד שיש בו משום ביזוי ופגיעה במלך. לעומת זאת, בפרק כ"ו התמונה אחרת מהותית. בניגוד למפגש הקודם, המפגש הנוכחי אינו מקרי: זהו מעשה יזום של דוד, הנובע מרצונו להוכיח לשאל שאין לו כוונה לפגוע בו; ועוד- בניגוד לפרק כ"ד, בו כורת דוד את כנף מעילו של שאל, בפרק כ"ו נוטל דוד את החנית ואת צפחת המים, ובסופו של דבר גם מחזיר אותם לשאל. מסתבר שלקחת החנית, אותה השליך שאל בעבר פעמיים על דוד, נועדה לרמוז לשאל בעדינות כי אין הוא זקוק לה.

מה גרם לשינוי בדרכו של דוד בין שני הפרקים? דומה כי התשובה היא פשוטה: אביגיל. בין שני האירועים, בפרק כ"ה דוד נישא לאביגיל. לאחר נישואים אלו, ניכרת השפעה ברוכה על דוד ורוח מתונה יותר מלווה אותו מכאן ואילך. ועל זה כבר נאמר בצרפתית- "Cherchez la femme" או בשפתינו "חפש את האישה".....

עין גדי נחל דוד

הבולענים

ירידה מתמשכת ומשמעותית של מפלס ים המלח מובילה לירידה במפלס מי התהום המלוחים סביב הימה והתייבשות שכבות המלח. ירידה זו מובילה לחדירה של מי תהום מתוקים (שמקורם במעיינות וגשמים) והמסת שכבות מלח תת קרקעי. מים בלתי רוויים תופסים מקומם של מים רוויים, והדבר מוביל להיווצרות חללים תת קרקעיים, והתמוטטות תקרת החלל. כך נוצר בולען.

כמה עובדות על הבולענים:

- תופעה שהחלה משנות ה-70 בשל התגברות ירידת מפלס ים המלח. משנת 2000 גידול משמעותי ומהיר בהתהוותם.
- הבורות הם בגדלים שונים – העמוק ביותר, מגיע לכדי 25 מ' עומק, והרחב ביותר מגיע לכדי 11 מ'.
- אין קשר בין גיל הבור וגודלו.
- במקום בו קיים בור יש סיכוי להיווצרות בורות נוספים.
- בצד הישראלי יותר בולענים מאשר בחוף הירדני, כנראה בשל הבדלים במבנה הטופוגרפי של החוף - בצד הישראלי החוף מתון יותר.

נזקי הבולענים

- סכנה לחיי אדם.
- נזק כלכלי - פגיעה חמורה בתשתיות (כביש מספר 90, צינורות מים, חניונים ומתקני תיירות).
- נזק כלכלי למטעים חקלאיים - מניעת גישה אל מטעים בעין גדי.

בולענים

זהו, מקווה שנהניתם...

תודות : לעמיר שלום על העריכה , לעדי זלבה על הצילום.

עד הפעם הבאה- נתראה!!!

אבי הרטמן

קישור לסרטון: <http://www.youtube.com/watch?v=fB4aluTZEuE>